

«L'allau de dòlars pot dificultar un creixement just i harmoniós del país»

Dm, 23/03/2010 per Catalunya Religió

El jesuïta Ramiro Pàmols, capellà obrer jubilat i sotsdirector de la xarxa educativa Fe i Alegria a Haití, és testimoni directe de la reconstrucció que viu el país després del terratrèmol d'ara fa dos mesos. Passa el dia al noviciat dels jesuïtes a Port-au-Prince, on s'encarrega del magatzem de medicines provinents de l'ajuda internacional i que posteriorment reparteix als hospitals i dispensaris d'Haití gràcies a l'ajuda internacional. Tot i que personalment no ha estat víctima directa del sisme, no pot oblidar tantes escenes viscudes de dolor i patiment, i prefereix «guardar un silenci que té a veure amb una pregària al Crist d'una escola de Port-au-Prince on van morir gairebé tots els 300 infants, i que va quedar trencat i ensorrat entre les runes de la capella del col·legi».

Escenes de dolor i mort, però també de resurrecció: «Encara que no és fàcil identificar-se amb tant de sofriment i dolor, prefereixo pensar a servir un poble ressuscitat, diferent d'aquell d'abans del terratrèmol, unit ara més que mai per llaços d'una nova fraternitat, on els més pobres, els infants, les dones, els ancians, els orfes, siguin considerats en primer lloc, encara que tots aquells que vénen a ajudar-nos no ho entenguin gaire. N'hi ha prou que el poble haitià ho vulgui i ho defensi.»

Quina és la situació d'Haití, dos mesos després del terratrèmol?

Es dona molt a poc a poc, però amb continuïtat, una lenta recuperació del país. Per exemple, ja tenim enllumenat públic als carrers i llum a les cases on hi ha instal·lació elèctrica (que són les de la gent més adinerada). Es va netejant la runa dels carrers i s'acaben d'enderrocar les cases semidestruïdes pel terratrèmol. Alguns negocis han reprès l'activitat des de fa dies: bancs, benzineres, comerços i molt especialment els venedors dels carrers, que són sobretot dones que posen a la voravia de tota la ciutat productes vegetals, fruita, carbó de llenya, etc., fins i tot llaminadures que anomenen molt pomposament «bombons» quan, de fet, són senzilles galetes...

Però el que més marca Port-au-Prince és la gran quantitat de campaments estesos per tot arreu, on malviuen milers de famílies. És veritat que s'han distribuït tendes de campanya, encara que no per a tothom, però no hi ha serveis mínims en aquests indrets improvisats al bell mig de la ciutat i en zones encara perilloses quan plou intensament. Falta llum, aigua, serveis mèdics, recollida d'escombraries, espais

prou amples per evitar la gran promiscuïtat existent, sorolls durant la nit, etc. Aquest serà el gran repte pel president Preval: acceptar l'exigència de la gent dels campaments que volen tornar als seus barris i no crear noves ciutats satèl·lits al voltant de la capital.

La resta del país, fora de ciutats molt castigades com Leogane, que viu el mateix drama que la capital —hospitals destruïts, cases enderrocades, gent amuntegada en campaments improvisats—, ha reprès fa dies la vida normal, en la mesura que es pot parlar així. Qui no ho ha fet són les víctimes del terratrèmol i les famílies respectives que cuiden els ferits o els qui estan encara psicològicament traumatitzats, de manera que tots els haitians encara dormen fora de les cases, fins i tot d'aquelles que segueixen en bon estat. Jo dormo dins la casa des del primer dia del terratrèmol, però reconec que es tracta d'una reacció diguem-ne cultural, tant en ells com en mi mateix.

Quines són les necessitats de la població, especialment dels infants i de les dones?

Les necessitats de la població són les de sempre, aquelles que podem dir-ne estructurals i que ja eren presents abans del terratrèmol i que ara s'han aguditzat molt més: disposar d'un habitatge en condicions mínimes de seguretat i salubritat i tenir un lloc de treball per guanyarse la vida dignament.

Les dones i els nens pateixen més l'angúnia de poder menjar alguna cosa, encara que només sigui una vegada al dia. Per això les mares surten ben aviat al carrer per vendre qualsevol cosa: des de roba de segona mà, fins a uns quants mangos o plàtans que han pogut arrebregar en alguna finca.

En aquest moment resta per resoldre el problema escolar. S'estan organitzant escoles als campaments a càrrec d'Unicef i altres ONG internacionals que estan sobre el terreny i amb experiència docent. Nosaltres, com Fe i Alegria, també ens hem fet presents en set campaments posant en marxa a partir d'aquest mes de març, activitats paraescolars que preparin la continuació del curs el mes d'abril. La resta d'escoles faran el mateix a Port-au-Prince, mentre que a la resta del país ja van recomençar els cursos bastant aviat, després del terratrèmol.

Estan protegits els infants, especialment els que s'han quedat orfes?

La pregunta sobre la protecció als infants és una pregunta difícil i delicada a la vegada, sobretot si tenim en compte que els infants d'1 a 14 anys constitueixen el 43% del total de la població actual. Ja sabeu per la premsa internacional que es va impedir que sortissin del país una trentena d'infants duts per una ONG confessional. Sembla que hi va haver en aquest cas una alarma excessiva, ja que els responsables han estat alliberats pocs dies després.

El fet és que hi ha mares que en no poder fer-se càrrec dels seus fills els porten als orfenats. El problema és quan els potencials adoptants tenen coneixement d'aquest fet. Tinc entès que el govern espanyol no té un protocol d'adopció d'infants haitians per aquesta raó. He visitat abans del terratrèmol un d'aquests orfenats on tots els infants estaven ja donats en adopció. Suposo que a causa del terratrèmol, l'orfanat s'ha fet més nombrosa i és ben cert que, ara com ara, l'Estat haitià no és capaç de donar una desposta adequada a aquesta greu necessitat. Hi ha ONG que estan intentant crear alguns orfenats i de moment el que sembla que ha ajudat a pal·liar aquesta situació han estat els menjadors populars per a infants del carrer i

orfes...

Quina ha estat l'actitud del president i del govern d'Haití?

La reacció del president d'Haití i del seu govern ha anat millorant a poc a poc amb el pas dels dies i de les setmanes. Inicialment va haver-hi un silenci absolut.

Les primeres 24 hores ni tan sols es va crear un gabinet d'emergència. M'imagino que la presència massiva de les legacions d'altres governs i de les ONG, que són molt nombroses a Haití, va forçar que Preval es fes més present en un drama que evidentment el superava completament: el mateix palau presidencial de la nació havia estat destruït, com un símbol d'aquesta desfeta física i moral.

Després, quan ha pres la paraula, ho ha fet amb encert. Primerament amb motiu de la visita de Lula al país, acceptant un suport del líder d'Amèrica Llatina, segurament per damunt d'altres lideratges d'Amèrica del Nord. Després entrant en diàleg amb la població per reiniciar la vida dels seus barris, reconstruint allà mateix els seus habitatges. Finalment, aquests dies ha fet unes declaracions molt lúcides, demanant que minvi l'ajut internacional a Haití, ja que pot impedir l'autonomia necessària dels mateixos haitians per fer-se càrrec ells mateixos de la producció dels aliments bàsics.

Com valora, en aquest sentit, l'ajuda rebuda de l'exterior?

No podem negar el greu risc que suposa poder disposar ara més que mai de milions de dòlars. Pot conduir a una direcció radicalment equivocada: fer definitivament crònica la dependència del país. I això no inclou tan sols la dimensió econòmica, que ja és molt greu (ara depèn en un 60% de l'exterior en l'obtenció dels aliments bàsics), sinó molt especialment la cultural i sobretot la dependència política.

No és gens fàcil fer una valoració el més objectiva possible dels ajuts que Haití ha rebut aquests dos mesos i els que encara rebrà amb motiu de la seva reconstrucció i a partir de les tres Conferències Internacionals que tindran lloc a Santo Domingo, Nova York i Washington entre març i abril. Aquesta allau de dòlars pot més aviat dificultar un creixement just i harmoniós del país, i sotmetre'l a influències polítiques que mai no es fan clares, especialment quan vénen del nord europeu o americà i contribueixen a reforçar unes dependències que gairebé són cròniques.

La resposta de l'Església ha estat positiva?

L'actuació de l'Església penso honestament que ha estat, en conjunt, notablement feble. És cert que ella mateixa ha patit pèrdues molt sensibles, des de l'arquebisbe de Port-au-Prince, mort a la seva mateixa residència en el moment del terratrèmol, fins a l'esfondrament de la catedral, també com un símbol de l'abast de la destrucció que ha patit el poble catòlic d'Haití. Van morir al mateix edifici del Seminari set estudiants seminaristas quan intentaven sortir precipitadament de l'edifici. Altres religiosos i religioses, fins a una setantena, també han mort...

Tanmateix, penso que a penes hi ha hagut una veu que s'hagi fet sentir clarament venint de l'Església jeràrquica. Amb tot, sí que Justícia i Pau ha publicat una carta adreçada al govern de la nació, al president i al primer ministre, i als diputats i senadors, assenyalant quines són les urgències del moment. Potser és l'únic document que s'ha fet eco, veritablement, d'aquest sinistre... He d'afegir que Càritas Haití i especialment CRS (Catholic Relief Services) estan fent un important

esforç per pal·liar els sofriments de tota la població, sense distinció de creences.

Quina crida faria des d'Haití a través de Catalunya Cristiana?

La senzilla crida que puc fer als meus germans i germanes creients em ve inspirada per un metge mexicà, Cuautémoc Abarca, que parlant-nos d'aquest terratrèmol va proposar que un sisme no és un mal, és senzillament expressió de la Mare Terra que és manifesta vivent. El problema està en nosaltres, els humans, que creem «societats fragilitzades», que no tenim en compte la mateixa naturalesa per l'egoisme de no voler establir mesures de seguretat, entre altres coses, davant d'aquests moviments tectònics. En el fons volia dir-nos que la responsabilitat és humana i no de la naturalesa.

D'aquesta reflexió voldria deduir-ne que el terratrèmol que acabem de patir a Haití amb milers de morts ha de ser una crida a un compromís per un món més just, que tingui en compte no sols la mateixa naturalesa, amb tot el que reclamen avui dia els moviments ecològics, sinó també els mateixos éssers humans, tan lligats per la creació, a la terra i al dret a viure amb condicions de seguretat i dignitat, de tal manera que l'afany d'obtenir beneficis sense límit no passi per davant del respecte radical a la natura i a la vida humana.

Carme Munté. Text publicat a [Catalunya Cristiana](#).